

Николчеви, мюдюри въ Дръново и Тръвна, за които винаги се отстъпвало най хубавото отдѣление въ манастира—хаджи Кесаровиѣ стаи, послани съ разкошни килими и губери. За тѣхъ се изнасяли най-чиститѣ кърпи и ганосани бакърени леени, ибрици, лъжици, вилици. Манастирскитѣ момчета имъ шетали дене и ноше. На трапезата имъ се слагало най-старото вино и то само отъ гроздето „кокорко“. Презъ зимата се давали голѣми угощения на градинаритѣ отъ околнитѣ села, за да бждатъ поканени да запишатъ всѣкакви дарения. Манастирътъ наредилъ въ годината два храмови празника: *Въведение Богородично* (21 ноемврий). храмовъ празникъ на старата църква отъвѣждъ рѣката, на параклиса отъ Света гора, и *Никулденъ* (19 декемврий).

Манастирскитѣ виночерпецъ-ключаръ билъ отецъ *Рафаилъ* отъ с. Кжпиново. Този човѣкъ се славѣлъ като голѣмъ разказвачъ на събития изъ народното минало. Седналъ въ камината на триножно столче, той събиралъ манастирскитѣ момчета и разказвалъ за Велчовата завѣра (отъ 1835 г.), за мъченията на хаджи Йордана, за игумена на Плаковския манастиръ х. Сергей, който събиралъ и крилъ бунтовницитѣ Велчо и другаритѣ му; за дѣдовата Николова буна (1868 г.), за х. Ставревото въстание (1862 г.), за минаването на въстаницитѣ презъ манастира, за хаджи Димитровата чета (1858 г.). Разказвачътъ отецъ Рафаилъ пламвалъ отъ родолюбиво чувство. Той се обръщаль къмъ планината: „Ахъ, не ми е мѣстото въ тази тъмна килия! Тамъ горе, горе, трѣбва да се върви. Агарянци трѣбва да се изгонятъ, българско царство да стане тази земя! Четете, момчета, Царственика (напечатаната отъ Н. Павловича Паисиева история), че да видите, какви юнаци, царе и светци сж имали българитѣ...“ и момчетата запѣвали, казва Церовъ, хайдушка пѣсень.

Между манастирскитѣ монаси Ив. П. Церовъ оценилъ само единъ истински божи служителъ—отецъ *Хрисантъ* отъ Церова Кория. Той билъ свещеникъ и се отличавлъ съ голѣма благотворителностъ, ученолюбие и сърдечна доброта, напълно проникнатъ отъ Христовата любовъ и смирение. Единъ день отецъ Хрисантъ повикалъ Ив. Церовъ, когато пѣялъ въ църквата, и му рекълъ: „Иди, Иване, въ Плаковския манастиръ, тамъ да се научишъ правилно и хубаво да пѣешъ по псалтикия (грѣцко нотнo пѣние) при дякона *Романа* отъ Присово. Той е гласовитъ, съ тънѣкъ музикаленъ усѣтъ черковень пѣвецъ“¹⁾. Иванъ Церовъ отишелъ при дякона Романа и училъ нѣколко време. Затова бѣ достигналъ да бжде добъръ пѣвецъ въ църквата, въ училището и отличенъ ораторъ предъ събрания.

¹⁾ Дяконъ *Романъ* е сжщия, за когото се говори на стр. 67—68 въ тази книга (Девически присовски манастиръ).